

תחנה שהפכה לעיר

סקירת הדרך בה בחר המעצב לשקף חזותית את התפתחות העיר עפולה

ייצוג של התפתחות קשה לביצוע במגבלות השטח של בול דואר, ולאורך השנים ניסו מעצבי הבולים להתמודד עם נקודה זו במגוון דרכים יצירתיות. דוגמה יפה לפתרון אפשרי ניתן למצוא בבול שעיצב משה פרג בשנת 1983.

הכפר אל-פולה ותחנת הרכבת

בשלהי המאה ה-19 שכנה במקום בו נמצאת כיום העיר עפולה חווה חקלאית בשם "אל פולה", אשר הייתה בבעלות משפחת סורסוק מביירות והתגוררו בה מספר אריסים שעיבדו את הקרקע. במרכז הכפר התנשא בית רעפים בו התגוררו מנהלי העבודה וסביבו הוקמו בתי החומר של האריסים.

מקור: ויקיפדיה

חוות סורסוק, 1925

הכפר אל-פולה ותחנת הרכבת

בשנת 1905 הוקמה על ידי השלטונות העות'מאניים בשולי החווה החקלאית תחנת רכבת על קו מסילת הברזל שהובילה מחיפה לסוריה, ואשר נודע לימים בשם "רכבת העמק". בתחילת שנת 1913, עם פתיחת קו הרכבת מעפולה לג'נין, הפכה תחנת עפולה לצומת רכבות וחשיבותה עלתה.

תחנת הרכבת של עפולה, 1925

במהלך מלחמת העולם הראשונה הפכה עפולה לבסיס לוגיסטי חשוב של הצבא העות'מאני. ב-20 בספטמבר 1918 נכבשה עפולה על ידי בריגדת הפרשים האוסטרלית ה-14 ועברה לשליטת הצבא הבריטי.

הכפר הערבי המשיך להתקיים ובתחילת שנות ה-20 התגוררו בו כ-500 תושבים. בנוסף לאוכלוסייה התגוררו במקום כ-30 יהודים שהשתלבו בעבודת מוסדות הממשל הבריטי.

היישוב היהודי של עפולה

במחצית שנות העשרים רכשה חברה ציונית בשם קהילת ציון אמריקאית את אדמות הכפר אל פולה מידי משפחת סורסוק. האריסים הערבים פונו מן המקום וב-31 במרץ 1925 הוקמו הבתים הראשונים של עפולה היהודית.

על פי התכנון עפולה הייתה צריכה להתפתח ולהוות את עיר המחוז של עמק יזרעאל, אולם מסיבות שונות התוכניות לא יצאו אל הפועל, והיישוב כמעט ולא גדל. בשנת 1948 התגוררו במקום כ-2,000 תושבים בלבד.

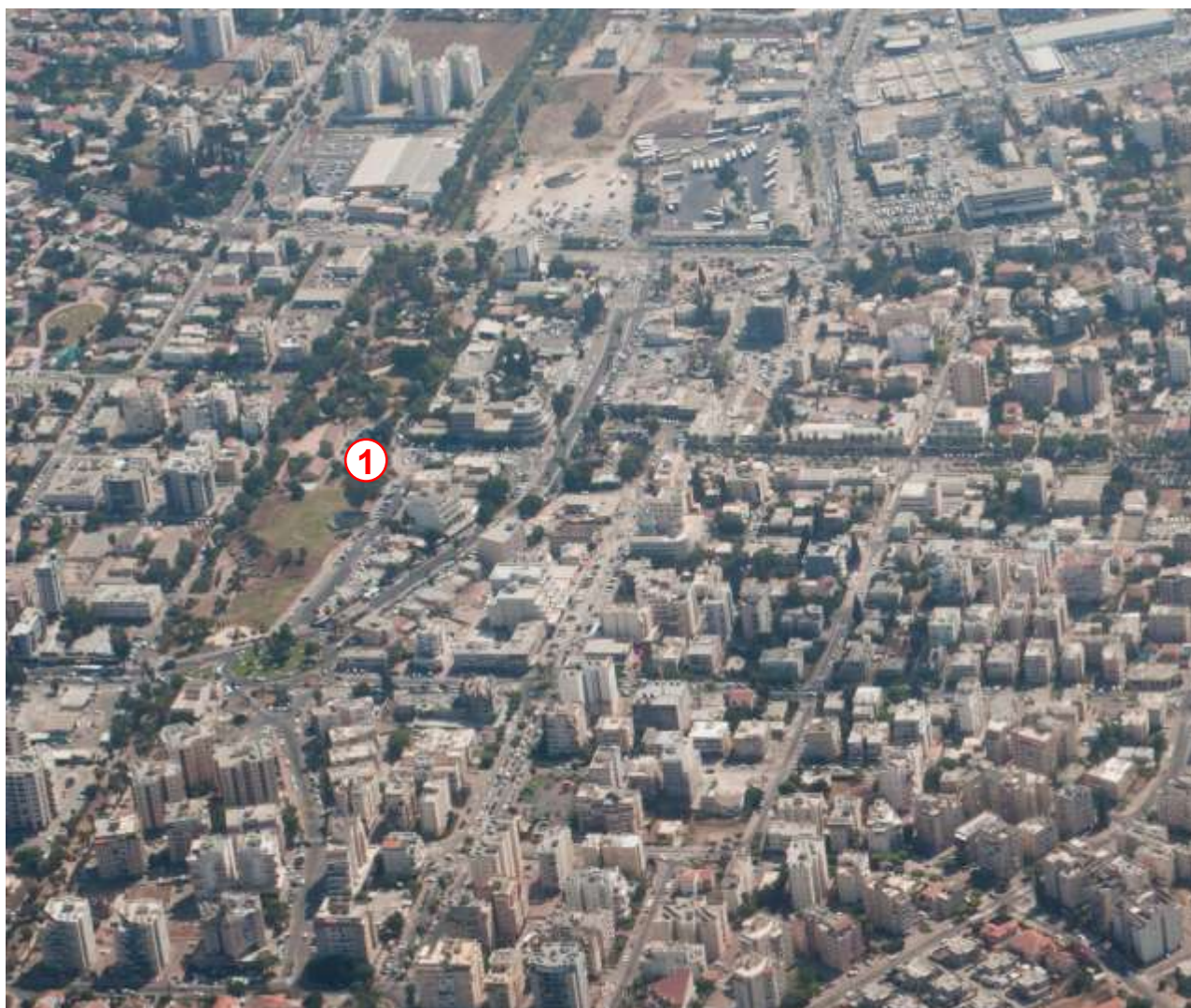

מקור: ויקיפדיה

עפולה, 1925

היישוב היהודי של עפולה

לאחר קום המדינה קלטה עפולה מספר גלי עלייה שהגדילו את מספר תושביה. בשנת 1972 היא הוכרה כעיר, ובאותה עת התגוררו בה כ-20 אלף תושבים. בשנת 2019 חיו בעיר 54 אלף תושבים. מבני תחנת הרכבת ההיסטורית נותרו על מכונם במרכז העיר, והם משמשים כמרכז תיירותי היסטורי (מספר 1 בתמונה המצורפת).

מקור: ויקיפדיה

הבול שהוקדש לעיר עפולה

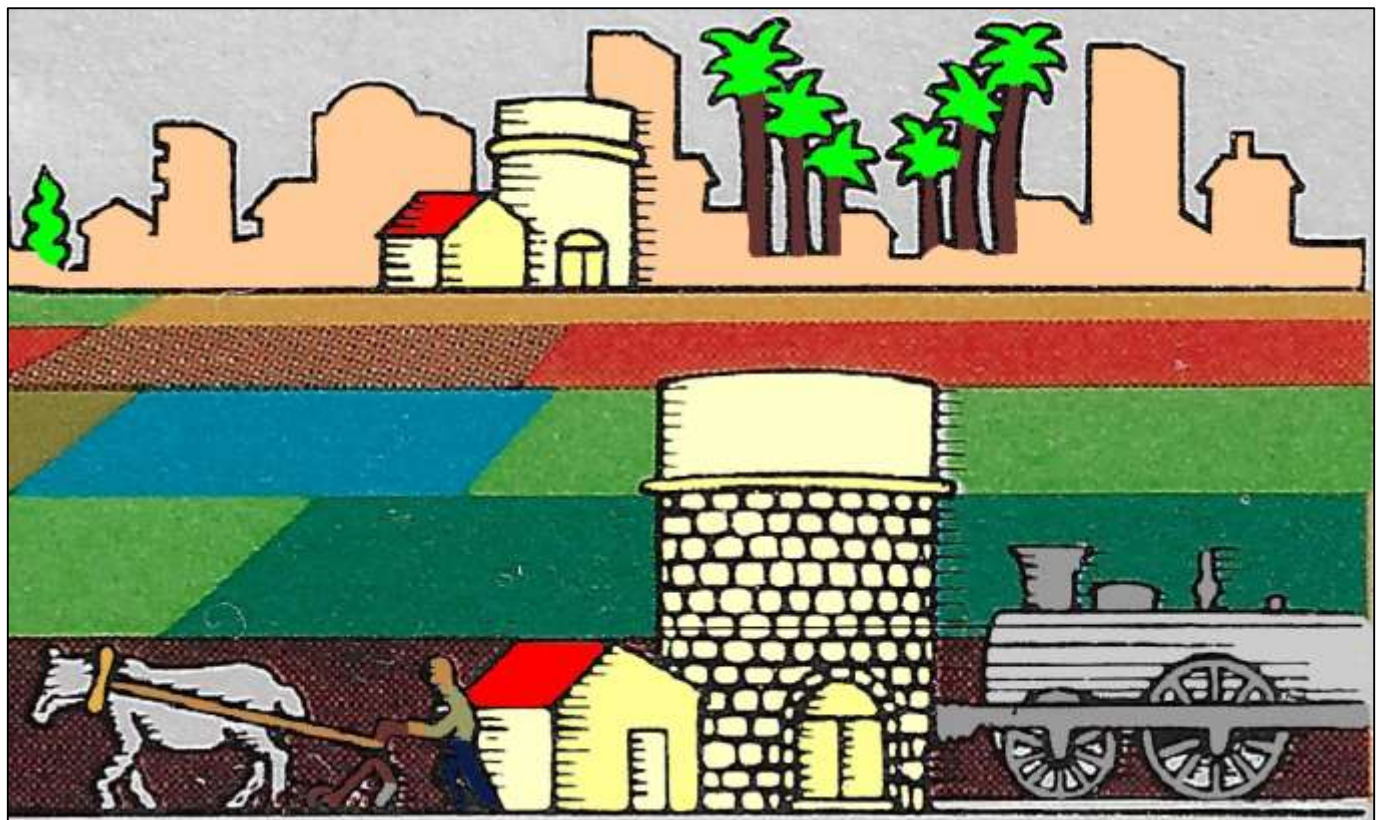
בשנת 1983 החליט השירות הבולאי להנפיק בול דואר שיוקדש לעפולה, בירת העמק. מלאכת עיצוב הבול הופקדה בידיו של משה פרג, אשר בחר לייצג בבול את תולדותיה של עפולה, תחנת הרכבת העות'מאנית שסביבה הוקמה עיר ואם בישראל.

הבול שהוקדש לעיר עפולה

בקדמת הבול התייחס המעצב לראשית ימיו של היישוב, בתקופה בה עפולה היהודית הייתה מורכבת מבתים קטנים לצד תחנת הרכבת שהייתה חלק מרכבת העמק. את ראשיתה של עפולה כמושבה חקלאית המחיש המעצב באמצעות האיכר החורש את אדמתו במחרשה רתומה לסוס.

בעומק הבול התייחס המעצב למצבו של היישוב בעידן המודרני, כאשר מגדל המים של תחנת הרכבת והמבנה הקטן מראשית ימי היישוב ניצבים בלב שדות מטופחים על רקע בתים גבוהים.

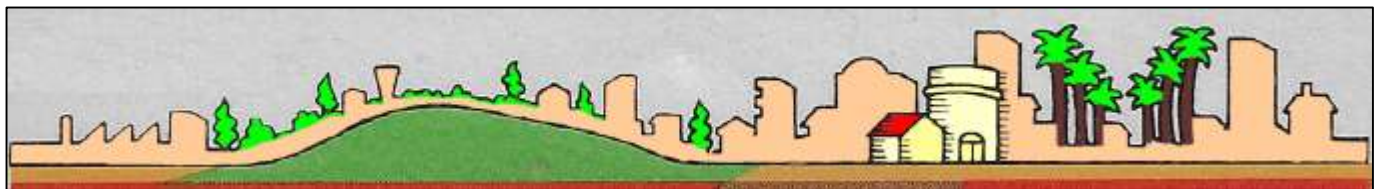

הבול שהוקדש לעיר עפולה

בתיאור העיר החדשה שילב המעצב מספר מרכיבים בולטים המהווים סימני היכר של עפולה:

1. מימין למבנה תחנת הרכבת שיבץ המעצב שורות של עצי דקל, המייצגים את שדרות ארלוזורוב. המדובר בשדרה מרכזית בעפולה, שימיה כימי העיר, והיא קרויה על שם חיים ארלוזורוב. לאורך השדרה ישנן מספר שורות של דקלים מסוג ושינגטוניה חסונה המקנות לשדרה מראה ייחודי. אורכה כשלוש מאות מטרים.

2. משמאל לתחנת הרכבת שיבץ המעצב את גבעת המורה המאירת בצבע ירוק ועליה המבנים המודרניים של שכונות העיר עפולה, וביניהן שכונת עפולה עילית ושכונת גבעת המורה.

באמצעות היחס בין ההתחלה הצנועה של המושבה החקלאית שלצד תחנת הרכבת ובין העיר המודרנית המתפרסת לכל עבר, ביקש המעצב להציג את תנופת הפיתוח שעברה על עפולה לאורך השנים.